บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักวากยสัมพันธ์ชาวต่างชาติสนใจศึกษาคำว่า "want" ที่มีความหมายตรงกับคำว่า "อยาก" ในภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิวอน (Givon, 1984: 117 – 119, 126)

ตัวอย่าง

(๑) With a direct object

John wanted an apple.

(๒) As a modality verb

John wanted to leave.

(๓) As a manipulative verb

John wanted Mary to leave.

จากตัวอย่าง กิวอน วิเคราะห์ว่า "want" ใน (๑) เป็น "verb" มีกรรมคือ "an apple" ใน (๒) เป็น "modality verb" มีส่วนเติมเต็ม (complement) เป็นคำกริยาคือ "work" และใน (๓) เป็น "manipulative verb" ที่มีกรรมเป็นประธานของประโยคย่อย

จากตัวอย่างจะเห็นว่า "want" มีหน้าที่เพิ่มจากคำกริยาหลักของประโยค (verb) เป็นคำกริยาแสดงอรรถานุเคราะห์ (modality verb) และ คำกริยาที่มีกรรมเป็นประธานของประโยคย่อย (manipulative verb) การเพิ่มหน้าที่นี้ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงหมวดคำ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ผู้วิจัยเห็นว่า "อยาก" มีความน่าสนใจในด้านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษาจำแนกหมวดคำของคำว่า "อยาก" ด้วยเกณฑ์ต่างๆ ทางวากยสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

การปรากฏของคำในปริบทเดียวกัน หากใช้เกณฑ์ในการจำแนกหมวดคำที่ต่างกัน ผลที่ได้ก็จะต่างกันด้วยดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

(๑) ฉันนึกอยากกินส้มตำ

หากใช้เกณฑ์ตำแหน่งของคำในประโยคดังเช่นวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (๒๕๓๐) คำว่า "อยาก" ในตัวอย่างข้างต้น ปรากฏอยู่หน้าคำกริยา "กิน" ดังนั้นในตำแหน่งนี้ วิจินตน์ให้ "อยาก" อยู่ในหมวดคำช่วยหน้ากริยา

ตัวอย่าง

(๑) ฉันอยากดูหนัง

(๒) ฉันอยากกินข้าว

กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (๑๙๘๖) และคีโยโกะ ทาคาฮาชิ (๒๕๓๙) ใช้เกณฑ์หน้าที่ และความหมายในการจำแนกคำ กิ่งกาญจน์ ให้คำว่า "อยาก" ในตัวอย่าง (๑) เป็นคำกริยา โดยกริยาตัวที่ ๒ คือคำว่า "ดูหนัง" มีหน้าที่เติมความหมายของกริยาตัวแรกคือ "อยาก" ให้สมบูรณ์ เช่นเดียวกับทาคาฮาชิ ที่กล่าวว่า กริยาที่ปรากฏเรียงกันนั้น คำกริยาหนึ่งทำหน้าที่ขยายความหมายของคำกริยาอีกคำหนึ่ง ในตัวอย่าง (๒) ทาคาฮาชิ ให้คำว่า "อยาก" เป็นคำกริยา โดยคำว่า "กิน" เป็นส่วนเติมเต็มเพื่อช่วยขยายความหมายทางคำศัพท์ของคำกริยา "อยาก"

ตัวอย่าง

(๑) ฉันอยากเรียนดนตรี

นอกจากนี้กิ่งกาญจน์ และทาคาฮาชิมีความเห็นสอดคล้องกับ นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) ในเรื่องที่เห็นว่าคำว่า "อยาก" เป็นคำกริยา แต่ในขณะที่ กิ่งกาญจน์ และทาคาฮาชิเห็นว่ากริยาตัวที่ ๒ คือ มีหน้าที่เติมความหมายของกริยาตัวแรกคือ "อยาก" ให้สมบูรณ์นั้น นววรรณ กลับเห็นว่าในตัวอย่างข้างต้น "อยาก" เป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่ขยายความหมายของกริยา "เรียน" ให้สมบูรณ์

ในขณะที่ไลออนส์ (Lyons, 1977) กล่าวถึงคำว่า "want" ในภาษาอังกฤษ ซึ่งตรงกับคำว่า "อยาก" ในภาษาไทยว่า

"The origin of deontic modality, it has often been suggested, is to be sought in the desiderative and instrumental function of language : is that is to say, in the use of language, on the one hand, to express or indicate wants and desires and, on the other hand, to get things done by imposing one's will on other agents."

จากการวิเคราะห์พบว่า ไลออนส์ให้คำว่า "want" ซึ่งตรงกับ "อยาก" ในภาษาไทย อยู่ในประเภท "deontic modality" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอรรถานุเคราะห์บอกการชี้แนะ กล่าวคือ แต่เดิมอรรถานุเคราะห์ประเภทนี้มาจากภาษาของเด็ก เด็กจะใช้ประโยคคำสั่ง เช่น "Give me the book." เพื่อบอกความต้องการของตนเอง แต่เมื่อโตขึ้น เขาจะเรียนรู้การใช้ภาษาที่สุภาพมากขึ้น ดังนั้นรูปประโยคจึงเปลี่ยนจากคำสั่งเป็นการขอร้อง คือ "I want that book."

ที่ผ่านมายังไม่มีใครศึกษาคำว่า "อยาก" ในด้านของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เมื่อผู้วิจัยลองศึกษาคำว่า "อยาก" จากเอกสารตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ พบว่าคำว่า "อยาก" มีการปรากฏในปริบทต่างๆ และพบว่ามีการปรากฏในปริบทที่แตกต่างกันในแต่ละสมัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าความแตกต่างนั้นเกิดจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ "อยาก" หรือไม่

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพัฒนาการทั้งด้านโครงสร้างและความหมายของคำว่า"อยาก" ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

๑.๓ สมมติฐานในการวิจัย

คำ "อยาก" ในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างและความหมายจากการแสดงความหมายหลักในประโยคเป็นการแสดงอรรถานุเคราะห์

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑. ศึกษา"อยาก"ที่ปรากฏในภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้น
๒. ศึกษา "อยาก" ที่ปรากฏเป็นภาษาร้อยแก้วเท่านั้น

๓.ในงานวิจัยนี้ ใช้ข้อมูลจากเอกสารจริงที่ตีพิมพ์แล้ว เป็นเอกสารที่มีการจดบันทึก หรือเขียนขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๗ เช่น จารึก เอกสารราชการ การบันทึกทางประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ส่วนข้อมูลปัจจุบันเก็บจากฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ของภาควิชาภาษาศาสตร์

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

- การเก็บข้อมูลเอกสารหนังสือในแต่ละสมัย จะเลือกเก็บตามประเภทของงานเขียน อย่างน้อยประเภทละ ๓ เล่ม หากประเภทใดมีไม่ถึง ๓ เล่มจะเก็บทุกเล่ม โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลสมัยสุโขทัยถึงรัชกาลที่ ๓ ตามการเก็บข้อมูลของ ไพทยา มีสัตย์ (๒๕๔๐) และเก็บข้อมูลสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๘ ตามการเก็บข้อมูลของเทพี พันธุเมธา (๒๕๒๕)

- การเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เป็นหนังสือ หากมีจำนวนหน้าไม่ถึง ๑๐๐ หน้าจะเก็บทั้งเล่ม แต่หากมีมากกว่า ๑๐๐ หน้า จะเก็บเฉพาะ ๑๐๐ หน้าแรกเท่านั้น ส่วนเอกสารหนังสือที่เป็นการพิมพ์รวมเล่มเช่น พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ ๔ เป็นการพิมพ์รวมเล่มของครั้งที่ ๑ – ๘ แต่พิมพ์อยู่ในเล่มเดียวกัน จะเก็บข้อมูลทั้งเล่ม

- การเก็บข้อมูลปัจจุบันซึ่งเก็บจากฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ของภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยพิมพ์คำสำคัญได้แก่"อยาก"และกำหนดให้แสดงตัวอย่างในแต่ละประเภทอย่างละ ๒๐ ตัวอย่าง จากนั้นพิมพ์คำสำคัญว่า "อดอยาก" และกำหนดให้แสดงตัวอย่างประเภทละ ๒๐ ตัวอย่าง โดยในฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ของภาควิชาภาษาศาสตร์ได้แบ่งประเภทงานเขียนออกเป็น ๖ ประเภทได้แก่ ข่าว, บทความทั่วไป, นิตยสาร – สารคดี, เรื่องสั้น – นิยาย, บทความวิชาการ และกฎหมาย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น ๕ สมัย ได้แก่

- <u>สมัยสุโขทัย</u> ได้แก่ ไตรภูมิพระร่วง และศิลาจารึกหลักต่างๆ ดังนี้

จารึกพ่อขุนรามคำแหง	หลักที่ ๑
จารึกวัดศรีชุม	หลักที่ ๒
จารึกนครชุม	หลักที่ ๓

หอสมุดกลาง ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จารึกวัดป่ามะม่วง	หลักที่ ๕
จารึกวัดป่ามะม่วง	หลักที่ ๗
จารึกวัดมหาธาตุ-วัดสระศรี	หลักที่ ๗ ก.
จารึกเขาสุมนกูฏ	หลักที่ ๘
จารึกวัดพระมหาธาตุ	หลักที่ ๘ ข.
จารึกวัดป่าแดง	หลักที่ ๙
จารึกหลักที่ ๙ ก. (วัดสรศักดิ์)	
จารึกหลักที่ ๑๐	
จารึกวัดเขากบ	หลักที่ ๑๑
จารึกบนฐานพระอิศวรเมืองกำแพงเพชร	หลักที่ ๑๓
จารึกวัดเขมา	หลักที่ ๑๔
จารึกวัดพระเสด็จ	หลักที่ ๑๕
ศิลาจารึกอักษรแบบสุโขทัย	หลักที่ ๖๔
ศิลาจารึกเจดีย์น้อย	หลักที่ ๔๐ พิเศษ
ศิลาจารึกวัดอโสการาม	หลักที่ ๙๓ (ด้านที่ ๑)
ศิลาจารึกวัดหินตั้ง	หลักที่ ๙๕
ศิลาจารึกวัดช้างล้อม	หลักที่ ๑๐๖

- <u>สมัยอยุธยา และกรุงธนบุรี</u>

สมัยอยุธยา ได้แก่ ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยาภาค๑, พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา (ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์) และพงศาวดารเหนือ (ฉบับพระวิเชียร – น้อย) เล่ม๑ และเล่ม๒, ประวัติโกษาปานและบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส, และปูมราชธรรม

สมัยกรุงธนบุรี ได้แก่ ประชุมหมายรับสั่งภาคที่ ๑ สมัยกรุงธนบุรี

- <u>สมัยรัชกาลที่ ๑ – รัชกาลที่ ๓</u>

รัชกาลที่ ๑ ได้แก่ ประชุมหมายรับสั่งภาคที่ ๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระราชสาส์นในสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกพระราชทานไปยังประเทศจีน, และกฎหมายตราสามดวง

รัชกาลที่ ๒ ได้แก่ จดหมายเหตุรัชกาลที่๒ จ.ศ. ๑๑๗๑ – ๑๑๗๓ และประชุมหมายรับสั่งภาคที่ ๓ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

รัชกาลที่ ๓ ได้แก่ จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๓ เล่ม ๑ – ๕, ประชุมหมายรับสั่งภาค ๔ ตอนที่ ๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว, จดหมายเหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี, จดหมายเหตุบัญชีน้ำฝน, พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ สมเด็จพระพนรัตน์วัดพระเชตุพนฯ และจดหมายหลวงอุดมสมบัติ

- <u>สมัยรัชกาลที่ ๔ – รัชกาลที่ ๖</u>

สมัยรัชกาลที่ ๔ ได้แก่ พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชสาส์นในรัชกาลที่ ๔, พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๑, พระบรมราชาธิบายและคาถาตำนานพระแก้วมรกต, พระราชปุจฉาในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ – รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑ – ๒, ประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๐๘ – ๒๔๑๑, ราชกิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ ๔, หนังสือจดหมายเหตุ The Bangkok Recorder และจดหมายเหตุ แลนิราศลอนดอน เรื่องราชทูตไทยไปประเทศอังกฤษในรัชกาลที่ ๔ เมื่อปีมะเส็ง จุลศักราช ๑๒๑๙ พ.ศ. ๒๔๐๐

สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้แก่ ไกลบ้าน, พระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสลำน้ำมะขามเฒ่าและพระราชกระแสเรื่องจัดการทหารมณฑลกรุงเทพฯ, ประชุมพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน, จดหมายเหตุเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ. ๑๑๖ , หนังสือราชกิจจานุเบกษา รัชกาลที่ ๕, พระราชปุจฉาในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ – รัชกาลที่ ๕ เล่ม ๑ – ๒, ความทรงจำกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, พระราชพิธี ๑๒ เดือน, รวมงานเขียนของเทียนวรรณ และจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๓๔

สมัยรัชกาลที่ ๖ ได้แก่ พระราชนิพนธ์บทละครร้อยเรื่อง ปลุกใจเสือป่า และโคลนติดล้อ, จดหมายจางวางหร่ำ, พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร, บ่อเกิดรามเกียรติ์, ประวัติต้นรัชกาลที่ ๖, ดุสิตสมิต เล่ม ๑๐ และเล่ม ๑๑ และสาส์นสมเด็จ เล่ม๑ (๒๔๕๗ – ๒๔๖๕)

- <u>สมัยรัชกาลที่ ๗ และปัจจุบัน</u>

สมัยรัชกาลที่ ๗ ได้แก่ สากลเทศบาล, ลักษณะจดหมายราชการ, สาส์นสมเด็จ ฉบับที่ยังไม่เคยตีพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕, สาส์นสมเด็จ เล่ม ๔, สาส์นสมเด็จ เล่ม ๕, สาส์นสมเด็จเล่ม ๘, สาส์นสมเด็จ เล่ม ๙, ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตเกิด – ตาย (พระยาอนุมานราชธน), ประเพณีเบ็ดเตล็ดของเสฐียรโกเศศ และให้พระยาอนุมาน

สมัยปัจจุบัน ใช้ข้อมูลจากการสืบค้นจากฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งประเภทเอกสารงานเขียนออกเป็น ๖ ประเภทได้แก่ ข่าว, บทความทั่วไป, นิตยสาร – สารคดี, เรื่องสั้น – นิยาย, บทความวิชาการ และกฎหมาย โดยผู้วิจัยพิมพ์คำสำคัญว่า "อยาก" และกำหนดให้แสดงตัวอย่างประเภทละ ๒๐ ตัวอย่าง จากนั้นพิมพ์คำสำคัญว่า "อดอยาก" และกำหนดให้แสดงตัวอย่างประเภทละ ๒๐ ตัวอย่าง

๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งห้าช่วง
๒. วิเคราะห์หน้าที่และความหมายของข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์
๓. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความหมายของ"อยาก"

๑.๖ นิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในงานวิจัยนี้

๑. คำกริยา หมายถึง คำที่ใช้แสดงอาการหรือสภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ จำแนกคำกริยาตามความหมายเป็นประเภทต่างๆ ๕ ประเภท เพื่อประโยชน์ในการบรรยายความหมายของคำกริยาแต่ละประเภทได้แก่ กริยาเปรียบเทียบ กริยาแสดงสภาพ กริยาแสดงประสบการณ์ กริยาแสดงอาการ และกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง
๒. คำขยาย หมายถึง คำที่ช่วยขยายคำหลัก และคำขยายด้วยกันเองให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น
๓. คำแสดงอรรถานุเคราะห์ หมายถึง คำที่แสดงทัศนคติ หรือความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ หรือความจำเป็นของกริยา
๔. กริยาวลี หมายถึง กลุ่มคำซึ่งประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำกริยา และหน่วยขยายซึ่งประกอบด้วยคำหรือประโยคได้แก่ คำกริยา คำบอกจำนวน คำบอกลำดับ คำบ่งชี้ คำบอกความสำคัญ คำวิเศษณ์ คำบ่งเวลา คำบอกความถี่ คำปฏิเสธ คำบอกความเห็น คำบอกโอกาส คำบอกผู้ทำร่วม คำไม่ชี้เฉพาะ และประโยค
๕. การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง หมายถึง การเปลี่ยนลำดับของคำ การเปลี่ยนวิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และการเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในภาษา

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและความหมายของคำว่า " อยาก"
๒. เป็นแนวทางการศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความหมายของหมวดคำอื่นในภาษาไทย